

התוועדות

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

חמשה עשר באב, ה'תשל"ו

יוצא לאור לש"פ ואתחנן, שבת נחמו, חמשה עשר באב, ה'תשפ"ה

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים וחמש לבריאה

שבעים וחמש שנה לנשיאות כ"ק אדמו"ר זי"ע

מוקדש

לחיזוק ההתקשרות לנשיאנו

כ"ק אדמו"ר זי"ע

ולזכות

הילד שלום דובער הכהן שיחי

ליום הולדתו יום השלישי שהוכפל בו כי טוב, כ"ו תמוז

ולהכנסו בבריתו של אאע"ה

יום השלישי שהוכפל בו כי טוב, די מנחם-אב ה'תשפ"ה

ולזכות אחיו מנחם מענדל הכהן שיחי

ולזכות הוריהם

הרה"ת יוסף הכהן וזוגתו מרת זעלדא יהודית שיחיו ראדאל

שלוחי כ"ק אדמו"ר בסיאטעל, וואשינגטון

נדפס על ידי ולזכות זקניהם

הרה"ת יוסף יצחק וזוגתו מרת צלחה חנה שיחיו עמאר

להצלחה רבה ומופלגה במילוי שליחותם הקי' בסען אי מארן, צרפת

באופן דלמעלה מדרך הטבע בכל פעולותיהם הברוכות והקדושות

לקדש שם ליובאוויטש ושמו הקי' של רבינו

בכל אשר יפנו בטוב הנראה והנגלה בגשמיות וברוחניות

ולנחת רוח יהודי חסידותי מתוך שמחה וטוב לבב

תהי' הגאולה מגלות זה, בעקבתא דעקבתא דמשיחא, מחושך כפול ומכופל, שבשעתא חדא וברגעא חדא נעשה אור גדול ביותר, ועד ש"לילה כיום יאיר"¹¹¹, בגאולה האמיתית והשלמה ע"י משיח צדקנו. [כ"ק אדמו"ר שליט"א הזכיר אודות אמירת ברכה אחרונה, ואח"כ התחיל לנגן הניגון "ניעט ניעט ניקאָוואָ".]

(111) תהלים קלט, יב.

הוספה

[י"ז אלול ה'תשי"ח]

הרב חן

רחוב צפת 4, חיפה (ישראל)

מטובו למסור איחוליי וברכתי ליושב ראש ולועד בית הכנסת הרב קופרשטוק ומקוה טהרה, ולכל המשתתפים ביריית אבן הפינה, שיצליחו ויזכו לברך בקרוב על המוגמר, והטהרה תפעול שהתפילות מקובלות יותר, כבלקוטי תורה תבוא, והתפלה תביא בקרוב גאולתנו האמתית והשלמה.

כתיבה וחתימה טובה

מנחם שניאורסאהן

מצילום המברק.

הרב חן: הרה"ג הרה"ח וכו' מו"ה גרשון חן, חיפה. אגרות נוספת אליו — אג"ק חי"ח אגרת ו'תתקנו, ובהנסמן בהערות שם. חי"ט אגרת ז'רס. בית הכנסת הרב קופרשטוק: בשכונת הרצלי' בחיפה, ע"ש הרה"ג הרה"ח וכו' מו"ה מנחם מענדל קופרשטוק. כבלקוטי תורה תבוא: מג, סע"ב ואילך.

בס"ד.

פתח דבר

לקראת ש"פ ואתחנן, חמשה עשה באב הבעל"ט, הננו מוציאים לאור התוועדות חמשה עשה באב ה'תשל"ו — הנחה בלתי מוגה.

*

בתור הוספה — מכתב (תדפיס מכרכי אגרות-קודש שמכניים עתה לדפוס).

*

ויה"ר שנזכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו'", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

יא מנחם אב, ה'תשפ"ה

שבעים וחמש שנה לנשיאות כ"ק אדמו"ר זי"ע ברוקלין, נ"י.

©

Published and Copyright 2025 by

LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 | Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610

info@lahak.org • <http://www.lahak.org>

The Kehot Logo is a registered trademark of Merkos L'inyonei Chinuch.

5785 • 2025

Printed in the United States of America

נדפס בדפוס

CH Print & Ship

478 Albany Ave. Brooklyn N.Y. 11203

(718) 771-5000

נסדר והוכן לדפוס

על ידי חיים שאול בן חנה

בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"

(718) 604-2610

נדפס בסיוע ולזכות יצחק בן לאה וזוגתו רבקה ויקה בת רחל ומשפחתם שיחיו

דכיון שנקרא "בית" (לאחרי ש"ואהי" מתהלך באוהל¹⁰⁰), "כמאן דקביע להו דמי"¹⁰¹ —

הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס¹⁰² בלקו"ש חט"ז ע' 466 ואילך.

טו. ויה"ר שע"י מעשינו ועבודתנו במשך זמן הגלות, מבלי להתפעל מפני החושך כפול ומכופל של עקבתא דעקבתא דמשיחא,

— שיוסיפו בהגנה ושמירה על כל אחד ואחת מבני ובנות ישראל, למקטנם ועד גדולם, בכל מקום שהם, ע"י תורה ש"מגנא ומצל"א, וע"י תפילין שמטילים אימה על שבעים הזאבים עד ש"יראו ממך" באופן שמלכתחילה לא ירצו לפגוע בו,

וביחד עם מבצע מזווה, שע"י ה' ישמר צאתך וכוונך מעתה ועד עולם, ומבצע צדקה "שמקרב את הגאולה"¹⁰³ — ע"י שגואלת את נותן הצדקה ומקבל הצדקה וכללות ענין קליפת נוגה וכל העולם, כמבואר בארוכה בתניא¹⁰⁴,

ומיוסד על כך שיש להאיר את "ערב שבת" לפנות ערב של "שית אלפי שנין דהוי עלמא" ביתר שאת וביתר עוז, ע"י נרות שבת קודש, וקשור גם עם דם ובשר כבשרו שנעשה ממאכל כשר ושתי' כשרה, להיותם נשמות כשרות וקדושות שנמשכו מה"אוצר ששמו גוף"¹⁰⁵, ע"י עניני טהרת המשפחה,

וענין זה פועל שבקרב ממש "יכלו כל נשמות שבגוף"¹⁰⁶ — ע"י שיעמידו בנים ובנות בישראל כפשוטם בריבוי עצום, כולל גם הענין ד"פרו ורבו"¹⁰⁷ ברוחניות, ע"י הפצת התורה והיהדות,

וכאשר "יכלו כל הנשמות בגוף", אזי "בן דוד בא"¹⁰⁸ — באופן וציור שנקרא "בן דוד"¹⁰⁸, אבל בשעתא חדא וברגעא חדא — "ארו עם ענני שמיא כבר אינש אתה" (כמ"ש בדניאל¹⁰⁹), שזהו האופן ד"זכו" (כדברי הגמרא במסכת סנהדרין¹¹⁰) —

בס"ד. שיחת יום ד' פ' עקב, חמשה עשר באב, ה'תשל"ו.

בלתי מוגה

א. כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה לנגן ואמר מאמר ד"ה להבין ענין חמשה עשר באב.

* * *

ב. מהענינים הקשורים עם חמשה עשר באב (גם בנגלה ובפשטות),

— שזהו ענין של יום טוב, ועד ש"לא היו ימים טובים לישראל כחמשה עשר באב כו"¹, כמבואר במאמרים² שהוא נעלה יותר מחמשה עשר בניסן, יום ראשון של חג הפסח, ומחמשה עשר בתשרי, יום ראשון של חג הסוכות —

הנה נוסף על המנהג (שהובא גם בסידורו של רבינו הזקן) שאין אומרים תחנון ביום זה, ועד שאפילו במנחה שלפניו (בערב חמשה עשר באב) אין אומרים תחנון³ — שזהו ענין שלילי (העדר האמירה), הרי זה קשור גם עם ענין של חיוב ופועל,

ומהענינים החיוביים שבו, ואדרבה, ענין הכי נעלה — מ"ש בגמרא⁴ "מכאן ואילך דמוסיף יוסיף" (מחמשה עשר באב ואילך, דמוסיף לילות על הימים לעסוק בתורה, יוסיף חיים על חייו), וכידוע הסימנים בזה שהובאו באחרונים⁵, ובנוגע לפועל — שאז מתחילה ההוספה בענין לימוד התורה.

וענין זה קשור גם עם המבואר בגמרא לפנ"ז ש"מחמשה עשר באב ואילך תשש כחה של חמה", ומאז "הלילות מאריכין והימים מתקצרינ"⁶, וכיון ש"לא איברי ליליא .. אלא לגירסא"⁷, ועד שמצינו בגמרא במסכת תמיד⁸ גודל מעלת "העוסק בתורה בלילה .. שנאמר⁹ קומי רוני בלילה",

(1) תענית כו, ב (במשנה).
(2) ראה ד"ה נחמו עת"ר (סה"מ עת"ר ע' ריח [שכא] ואילך, ע' רכא [תלח] ואילך).
(3) ראה גם רד"ה לה"ע חמשה עשר באב שנאמר בהתוועדות (לעיל ע' 143). וש"נ.
(4) ראה השלמה לשו"ע אדה"ז לאור"ח סקל"א ס"ח. וש"נ.
(5) ראה מג"א או"ח סרל"ח. וראה גם תו"מ חס"ה ס"ע 57. וש"נ.
(6) פרש"ם ב"ב שם.
(7) עירובין סה, א.
(8) לב, ב.
(9) איכה ב, יט.

(100) שמואל"ב ז, ו.
(101) עירובין נה, ב.
(102) בשילוב שיחת ער"ח מג"א שנה זו.
(103) ב"ב יו"ד, א.
(104) פל"ז.
(105) פרש"י יבמות סב, סע"א.
(106) יבמות שם. וש"נ.
(107) בראשית א, כח.
(108) ראה גם "רשימות" חוברת יא.
(109) ז, יג.
(110) צח, א.

ועד ש"אין רנה של תורה אלא כלילה"¹⁰, הרי מובן שמהלך הטבע גופא מורה שצריך להוסיף בענין הלילה, שתכליתה — לימוד התורה.

ולהעיר גם מהמבואר במאמר¹¹ שמדברי הגמרא מובן ש"תשש כחה של חמה" גופא הוא סיבת היו"ט, וכפי שמקשר זאת עם הענין שישראל מונין ללבנה ואילו אומות העולם מונים לחמה¹² ("הגדול מונה לגדול והקטן מונה לקטן, עשו מונה לחמה שהיא גדולה, ויעקב מונה ללבנה שהיא קטנה"¹³), ומזה מובן שהענין דתשש כחה של חמה מחמשה עשר באב מורה על חלישות כח אוה"ע; והרי ענין זה נעשה ע"י לימוד התורה — כדאיתא במדרש¹⁴ על הפסוק¹⁵ "הקול קול יעקב", "בזמן שקולו של יעקב מצוי בבתי כנסיות ובבתי מדרשות (מצאתם שם תינוקות מצפצפין בקולן) אין הידים ידי עשו", "אין ידי עשו שולטות", והיינו, שבתחילה הרי זה באופן שבטלה שליטתן כו', "תשש כחה של חמה", ואח"כ מתבטלים לגמרי, כמ"ש¹⁶ "את רוח הטומאה אעביר מן הארץ", ועד שנעשה הענין דאתהפכא — "והיו מלכים אומנין ושרותיהם מניקותין"¹⁷, שזה מורה על גדלותם של בני ישראל, שגדלותם של ה"מלכים" מתבטאת בכך שנעשים "אומנין" של בני" (ועד"ז "שרותיהם מניקותין").

וכיון שמקשרים זאת עם לימוד התורה, הרי זה גופא מוכיח שזוהי האתערותא דלתתא שפועלת את ה"אתר שלים"¹⁸, שבו נמשך ממקום שלמעלה לגמרי מאתעדל"ת, ולמעלה גם מאתעדל"ע שבאה ע"י אתעדל"ת, אלא שיש רק צורך שהתחתון יעשה "אתר שלים" שבו "שריא" ההמשכה ממקום הכי עליון, עד שנקרא בשם "עתיק", להיותו נעתק ומועתק מכל עניני סדר השתלשלות.

ג. והמעשה הוא העיקר¹⁹:

אחת הכוונות של התוועדות זו — שיתוסף ביתר שאת וביתר עוז בענין לימוד התורה, הן נגלה דתורה והן פנימיות התורה, שבדורנו נתגלתה בתורת החסידות, החל מתורת הבעש"ט, ואח"כ באופן של

- (10) שמו"ר פמ"ז, ה. ויק"ר רפי"ט. (11) ראה ד"ה נחמו שם. (12) סוכה כט, א. (13) ב"ר פ"ו, ג. (14) שם פס"ה, כ. יל"ש תולדות רמז קטו. (15) תולדות כז, כב. (16) זכרי' יג, ב. (17) ישע"י מט, כג. וראה זבחים יט, סע"א. (18) ראה זהר ח"ג צ, סע"ב. וראה לקו"ת (19) אבות פ"א מ"ז.

להשתדל בלימוד עניני בית הבחירה, כפי שהם בתושב"כ, וכן במשנה ובגמרא, ועד לפסקי דינים, החל מהלכות בית הבחירה ברמב"ם ובמפרשים שלו,

הרי כשם שיש לזה חשיבות מיוחדת בג' השבועות שלפני תשעה באב — יש לזה חשיבות גם בזמן שלאח"ז, כיון שנקרא "שבעה דנחמתא", שזוהי הנחמה על עניני ג' השבועות, והרי הנחמה האמיתית על זה היא — כשנראה את ביהמ"ק השלישי למטה מעשרה טפחים בנוי בשלימות, "ושם נעשה לפניך את קרבנות חובותינו . . . כמו שכתבת עלינו בתורתך"⁹², וההתחלה בזה היא ע"י "לימוד שמביא לידי מעשה" — לימוד התורה של ביהמ"ק, "זאת תורת הבית"⁹³.

ובהתאם לכך יש להזכיר עכ"פ בקיצור ענין בהלכות בית הבחירה ברמב"ם, והרי אוחזים עתה בהלכה השלישית.

יד. ביאור דברי הרמב"ם "כיון שנבנה המקדש בירושלים נאסרו כל המקומות כולן לבנות בהן בית לה' ולהקריב בהן קרבן, ואין שם בית לדורי הדורות אלא בירושלים בלבד ובהר המורי", שבה נאמר⁹⁴ ויאמר דויד זה הוא בית ה' האלקים וזה מזבח לעולה לישראל, ואומר⁹⁵ זאת מנוחתי עדי עד",

— שהאיסור לבנות בית לה' בשאר מקומות הוא לפי ש"זה הוא בית ה' האלקים", ואיסור הקרבה בהם הוא לפי ש"זה מזבח לעולה" (ומוסיף "לישראל", כיון שאין העכו"ם מצווין על שחוטי חוץ⁹⁶). ומוסיף להסביר טעם האיסור: "ואומר זאת מנוחתי עדי עד", שקדושת המקדש היא באופן ד"עדי עד".

מעלת מנוחה ("מנוחתי") לגבי נחלה — שענין הנצחיות הוא לא רק בנוגע למקום המקדש שנשאר בקדושתו, אלא גם בנוגע לחלקיו וכליו (כמו המשכן שעשה משה, עבד נאמן, שמציאותו היא מציאות האדון⁹⁷, ולכן מעשי ידיו נצחיים⁹⁸), כפי שיהי' בעיקר בביהמ"ק השלישי, בנינא דקוב"ה⁹⁹, אבל מעין זה גם במקדש ראשון (עליו נאמר "זאת מנוחתי"),

- (92) נוסח תפלת המוספין. (93) יחזקאל מג, יב. (94) דברי הימים-א, כב, א. (95) תהלים קלב, יד. (96) זבחים קטז, ב. רמב"ם הל' מעה"ק (97) כמבואר בהמשך תרס"ו (ע' שיז [תכא] ואילך) — שמלאו שבעים שנה לאמירתו. (98) ראה סוטה ט, סע"א. (99) ראה זהר ח"א כח, א. רכא, א. בסופן.

שכיון שהקיץ עומד כבר להסתיים, אזי נוגע היכן ירשמו את הילדים לשנת לימודים הבאה — ישנם כמה מדינות שבהם המנהג הוא ששנת לימודים מתחילה רק כמה שבועות לאחר, אבל מוכן מאליו שגם בזמן שבינתיים צריך להשתדל בכל התוקף וביתר שאת וביתר עוז, שכל הילדים — החל מגיל רך ביותר, הן נערים והן ילדים, הן נערות והן ילדות — יהיו בסביבה של יראת שמים, יהדות, תורה ומצוות, אם במחנה קיץ, או במחנה יומי, או בעיר, בכל אופן שהוא — שיהי' באופן של הכנה מתאימה לשנת לימודים על טהרת הקודש בשנה הבאה.

וכל זה — נוסף לכך שזהו ענין בפ"ע, שהרי אי אפשר לדעת ולהעריך גודל וחשיבות פעולת כל יום חינוך של הילד, בנוגע לעתיד הקרוב, ואפילו בנוגע לעתיד הרחוק.

וכפי שכבר באו עתה לידי להחלטה, אפילו אצל שיעורי לא יודעים מ"ש בתורה, עד כמה חשוב, ובחשיבות גדולה ביותר, כל ענין של חינוך ילד וילדה, אפילו בהיותם קטנים ביותר, ואפילו בפרט שנדמה שכיון שהגדול לא מייחס לזה חשיבות, הנה מסתמא גם אצל הילד לא יהי' הדבר תופס מקום — כפי שמתברר אח"כ שאצל ילד פועל הדבר רושם עמוק ביותר, ועד שמזכיר זאת אחרי זמן, ולוקח מזה מסקנות ותוצאות וכו', כידוע כמה סיפורים בזה שידועים ממחנכים ומחנכות וכו'.

ולכן, נוסף על ענין התחלת שנת הלימודים, הנה בנוגע ללימוד התורה הרי זה באופן של המשך, כמדובר כמ"פ²⁰ שבזה לא שייך הפסק וחופש (באיזה לשון שיקרא), כך, שהחינוך ע"פ התורה הו"ע שנמשך בכל מעגל השנה, ללא הפסק, הן בנוגע לקטנים כפשוטם, ועד"ז גם בנוגע לקטנים בידיעות, אע"פ שבשנים הרי הם כבר גדולים.

וזהו הנקודה בנוגע למעשה — לעשות "שטורעם" הכי גדול, וככל האפשרי, אמנם בדרכי נועם ובדרכי שלום, אבל בכל ה"שטורעם", ובדברים היוצאים מן הלב — להבטיח שכל אב ואם יעשו ככל התלוי בהם, שהילד יקבל מדה הכי גדולה של יהדות בחיי יום-יום שלו.

*

יג. ולהמשיך בנוגע ל"מבצע תורה" ולימוד התורה,

הנה ע"פ המדובר באריכות²¹ בנוגע לזמן שלפני תשעה באב, שיש

(90) ראה גם לעיל ע' 140. וש"נ. (91) ראה גם לעיל ריש ע' 126. וש"נ.

"יתפרנסון", כמ"ש בזהר²⁰, וכמבואר במפרשי הזהר²¹ שזהו בדוגמת פרנסה ואכילה, והיינו, שצ"ל באופן של הבנה והשגה, שזהו ענינה של תורת חסידות חב"ד, ועד לתורת החסידות של נשיא דורנו, כ"ק מו"ח אדמו"ר.

ובכללות — הרי זה הענין של מבצע תורה, להוסיף בלימוד התורה מלילה ללילה ומיום ליום, ועל זה היא ההבטחה "דמוסיף יוסיף" (כל המוסיף מוסיפין לו).

ומה שנוגע — הרי זה ה"בכץ", שנוסף על מה שעסקו בזה עד עתה, יהי' זה ביתר שאת וביתר עוז.

ד. ויש להוסיף בזה — ובהקדים שענין זה קשור עם הגאולה, כמובן מזה שנאמר בסיום וחיותם מסכתא תענית, והרי בשעה שתהי' הגאולה אזי "יהפכו ימים אלו" — שכל עניני התעניות — "לששון ולשמחה ולמועדים טובים"²², כמדובר כמ"פ, ועד לפס"ד ברמב"ם²³, וכפי שנתבאר²⁴ כמה פרטים בלשון הרמב"ם שם.

וכיון שהגאולה מגלות האחרון צריכה להיות גאולה שלימה, שאפילו יהודי אחד ויחיד לא ישאר בגלות, אלא כולם יגאלו בגאולה (כאמור לעיל²⁵) — הרי מובן, שכדי להוציא את עצמו מהגלות, צריך לעשות כל התלוי בו להשפיע על יהודים שביכלתו להגיע אליהם שגם הם יעמדו "הכץ", מוכנים בכל עניניהם, "כל מלאכתם עשו", לצאת אל הגאולה האמיתית והשלימה.

ואע"פ שלכאורה לימוד התורה אינו כמו ענין הצדקה, שיכולים ליתן לשני יותר ממה שצריך לעצמו, כדי שגם הוא יוכל ליתן צדקה — הרי יש גם בתורה אופן כזה, שלומד עם השני באופן שעושה ממנו משפיע, "טופח על מנת להטפוח"²⁶.

ועד שאפילו כשלומד לעצמו, ידוע הדין בפוסקים²⁷, שאע"פ שבנוגע לתורה שלמד בעבר אינו יכול ליתן השכר למישהו אחר, הנה בנוגע לתורה שילמד מכאן ולהבא, יכול לכוין קודם הלימוד או בהתחלת

(20) תקו"ז ת"ו בסופו. וש"נ.

(21) ראה כס"מ. וראה גם תו"מ חפ"א ע' (25) בסיום המאמר (לעיל ע' 150). וראה 178. וש"נ. גם תו"מ חפ"ד ריש ע' 108. וש"נ.

(22) זכר' ח, יט. (26) לשון חז"ל — ברכות כה, ריש ע"ב.

(23) הל' תעניות בסופן. ועוד.

(24) ראה גם תו"מ חפ"ב ע' 473 ואילך. (27) ראה רמ"א יו"ד רסרמ"ו, ובנ"כ שם.

הלימוד שגם משהו אחר יחלוק בענין השכר שבזה בדוגמא שמצינו אצל שמעון אחי עזרי' 28, ולפנ"ז אצל יששכר וזבולון; והרי השכר היותר גדול בתורה הוא — שמקבלים חשק ללמוד תורה יותר ויותר, וכהלשון הכללי במשנה 29 בנוגע לכל המצוות: "שכר מצוה מצוה", "מצוה גוררת מצוה". ולכן, בהוספה על כל המדובר לעיל, דבר נכון, שביחד עם ההוספה בכמות ובאיכות בלימוד התורה לעצמו, תהי' גם כוונה מלכתחילה בלימוד שמכאן ולהבא, שרוצה ונותן חלק מלימוד התורה שלו כדי לזכות יהודי נוסף, או יותר מיהודי אחד — כו"כ יהודים, כולל גם הפירוש הפנימי ב"לזכות" 30 — מלשון בירור וזיכוך (עם כל הענינים הקשורים בזה), שגם אצלם יפעל הזיכוך שנעשה ע"י לימוד התורה שלו (דכיון שזוהי "תורתו", יש בכחו "לזכות" עוד יהודים, שגם להם יגיע זיכוך זה), ובמילא יחלש ועד שיתבטל לגמרי ההעלם והסתור על האהבה המסותרת שלו לקיים את רצון הקב"ה בפועל ובגלוי במחשבה דיבור ומעשה שלו,

— שזיכוך זה נעשה ע"י כל עניני תומ"צ, ועאכו"כ בנוגע ללימוד התורה, שע"ז "אותי אתם לוקחים" 31, וכידוע מעלת התורה אפילו לגבי מצוות, כמבואר בארוכה בתניא 32, שמצוות נקראים "אברין דמלכא" 33, משא"כ תורה הנה "אורייתא וקוב"ה כולא חד" 34 —

החל מהענין הכללי ד"בראתי יצר הרע ובראתי לו תורה תבלין" 35 (כאמור לעיל 36) — שיהי' זה "תבלין" גם עבור היצה"ר של יהודי נוסף, שלא זו בלבד שהיצה"ר לא יבלבל אותו, ולא יעלים ויסתיר, אלא עוד זאת, שסוכ"ס יגיע לדרגא שה"תבלין" ימתיק אותו להיות כמו מאכל ערב, כמבואר בתניא 37 בפ' הכתוב 38 "ועשה לי מטעמים", לשון רבים, שני מיני נחת רוח כו', מעבודת הצדיקים, וגם מהעבודה ד"רשע ליום רעה" 39, "שיעשה הרע שלו יום ואור", ע"ז שאתהפכא חשוכא לנהורא ומרירו למיתקן 40.

(28) ראה סוטה כא, סע"א ובפרש"י.
ויק"ר פכ"ה, ב.
(29) אבות פ"ד מ"ב.
(30) ראה גם לקו"ש ח"ז ע' 412. וש"נ.
(31) שמו"ר ר"פ תרומה. פל"ג, ו. ויק"ר
פל"ג, יג. תנחומא תרומה ג. אמור יז. וראה
תניא פמ"ז.
(32) פכ"ה.
(33) תקו"ז ת"ל (עד, סע"א).
(34) ראה זהר ח"א כד, א. ח"ב ס, א. צ,
ב. תקו"ז ת"ו (כא, ב). תכ"ב (סד, א). לקו"ת
נצבים מו, א.
(35) קידושין ל, ב. וש"נ.
(36) במאמר פ"ג (לעיל ע' 146).
(37) פכ"ז.
(38) תולדות כז, ד"ז.
(39) משלי טז, ד.
(40) ראה זח"א ד, א. תניא ספ"י.

דובר לעיל (ס"ד) שענין התורה הוא לא רק ללמוד בעצמו, אלא גם להשתדל שהשני ילמד; ועאכו"כ בנוגע ללימוד הקשור עם תחילת החינוך, שעז"נ 81 "חנוך לנער על פי דרכו", שהחינוך בהיותו קטן ביותר, נוגע גם אח"כ עד לזמן ש"זקין", שכולל גם "זקין" ע"פ תורה — "זה שקנה חכמה" 82, שגם אז נוגע איך הי' אצלו הענין ד"חנוך לנער", שזהו ענין מבצע חינוך.

ובפרט בנוגע לזמן ש"תשש כחה של חמה", שהקיץ עומד להסתיים, ומתחילים כבר לחשוב היכן לרשום את הילדים בנוגע לשנת הלימודים הבאה עלינו ועל כל ישראל — שתהי' לטובה, בטוב הנראה והנגלה, שקשור עם "לקח טוב נתתי לכם" 83, "אין טוב אלא תורה" 84, ולכן צריכה להיות השתדלות הכי גדולה ביתר שאת וביתר עוז בכל מקום שידו מגעת, שכל אחד מילדי ישראל, הן ילד והן ילדה, החל מגיל רך ביותר, עוד לפני בית-ספר,

— כפי שנהוג עכשיו במקומות שבהם שולחים כבר ילדים עוד לפני הגיל של "בן חמש שנים למקרא" 85, ועכשיו נעשה כן מנהג העולם, שבודאי יש בזה גם צד טוב, ואדרבה: בודאי שהעיקר הוא שבזה, להכניס את הילד למעמד ומצב שיחנכו אותו מגיל רך ביותר ליהדות, תורה ומצוותי' —

יירשם ויתקשר מיד עם מוסד חינוך הכשר, ויתירה מזה — מוסד חינוך על טהרת הקודש.

וזה יכין את כל עם בני' — ע"ז ש"הם הכירוהו תחילה" 86, תינוקות של בית רבן שנולדו בזמן הגלות של עקבתא דעקבתא דמשיחא, ויאמרו בקרוב ממש "זה א-לי ואנוהו" 87, וב' פעמים, כדאיתא במדרש 88 בנוגע לזמן דלעתיד לבוא, וכפי שנאמר גם בסיום מסכתא תענית, שאז יאמרו "הנה אלקינו זה קוינו לו ויושיענו זה הוי' קוינו לו וגו'" 89, בקרוב ממש, בביאת משיח צדקנו.

* * *

יב. בהמשך להאמור לעיל (ס"ב) בענין "תשש כחה של חמה",

(81) משלי כב, ו.
(82) קידושין לב, ב.
(83) משלי ד, ב.
(84) אבות פ"ו מ"ג.
(85) שם ספ"ה.
(86) סוטה יא, ב.
(87) בשלח טו, ב.
(88) שמו"ר ספכ"ג.
(89) ישעי' כה, ט.

הנה עוד קודם כניסת השבת, קודם התחלת אלף השביעי, כל אשה וכת בישראל משמתחילה לדבר מברכת וממשיכה את ציווי הקב"ה בעולם למטה, ועד שנעשה אור ברוחניות, וגם אור בגשמיות כפשוטו, ועד שבשעה שילדה קטנה מדליקה נר קטן בחדר ובית של גדול בישראל, הרי זה שומר על הגדול בישראל "שלא יכשל בעץ או באבן" (כפסק השו"ע⁷²), ועי"ז יהי' אצלו שבת בשלימותו, עם עונג שבת וכבוד שבת בשלימותם⁷³, וכל הענינים הקשורים עם הדלקת נר שבת קודש.

ועד"ז ענין כשרות האכילה ושת"י וענין טהרת המשפחה.

וכאן רואים שכל האימון והנאמנות בנוגע לטהרת המשפחה, שבוה תלוי' טהרת בני ובנות ישראל עד סוף כל הדורות — ניתן בידי נשים בישראל, שסומכים עליהן בנוגע לבדיקות וספירות וטבילות וכו' וכו'⁷⁴.

ועד שגם העובדה שיש כהן גדול ביום הכיפורים בקודש הקדשים, קשורה עם אופן הנהגת אמו בחיי יום-יום, כמסופר בארוכה בסיפורי חז"ל⁷⁵ שע"י ההנהגה באופן ש"כל כבודה בת מלך פנימה"⁷⁶, זכתה לשבעה בנים שכולם שימשו בכהונה גדולה.

וסיפור זה נמסר שילמדוהו גם בזמן הגלות, שמזה מוכח שיש בזה הוראה בנוגע לגודל הזכות והכחות ביחד עם האחריות שניתנו לנשים ובנות בישראל, שביכלתן לפעול ע"י כל פרט שיוסיפו בעניני יהדות, תומ"צ בכלל, ובפרטיות ובמיוחד — בענינים שניתנו בעיקר להן.

וכמו"כ יש שייכות מיוחדת לנשים בישראל עם מבצע מזוזה, כי, בנוגע לב' הדעות בגמרא⁷⁷ אם "למען ירבו ימיכם וימי בניכם"⁷⁸ קאי על תלמוד תורה ש"לפני פניו" או על מזוזה ש"לפניו", הנה בנוגע לנשים⁷⁹ קאי בעיקר על "לפניו" — "וכתבתם על מזוזות ביתך ובשעריך"⁸⁰, ומזה מובן, שמה שפועלים האנשים ע"י ב' הענינים דמזוזה ולימוד התורה, פועלות נשים ובנות בישראל ע"י "וכתבתם על מזוזות ביתך ובשעריך".

יא. וכללות הענין — מבצע חינוך:

ה. וזוהי הנקודה בנוגע לפועל:

לכל לראש — להוסיף הן בכמות והן באיכות בלימוד התורה, נגלה וחסידות, בכל האופנים דפשוט רמז דרוש סוד, כמבואר בארוכה בהלכות תלמוד תורה עד להלכות ת"ת של רבינו הזקן⁴¹ פרטי הענינים בזה כפי ששייכים לכל אחד.

וכן תהי' הכוונה שמזכה בלימודו עוד כו"כ מישראל, שע"י לימודו יזדככו גם הם — נוסף לכך שמשתדל כפי התלוי בו וככל התלוי בו שאצל כל אחד מישראל יתוסף בלימוד התורה לעצמו ככל האפשריות שבו.

ו. וממצוה אחת למצוה שני', או כאמור לעיל ממבצע אחד למבצע שני — מבצע תפילין:

כתיב⁴² "וראו כל עמי הארץ כי שם הוי' נקרא עליך ויראו ממך", ודרשו חז"ל⁴³ "אלו תפילין שבראש"; והרי השלימות ד"תפילין שבראש" היא באופן ש"בין עיניך יהיו שתיים"⁴⁴, כפי שמצינו גם בנוגע לנגלה — שיש שני אופנים בתפילין של ראש: כפי שהם בפני עצמם, וכפי שניתוסף גם בתפילין של ראש עי"ז ש"כל זמן שבין עיניך יהיו שתיים", כמדובר כמ"פ⁴⁵.

ובפרט עכשיו יש צורך בענין "וראו ממך", ש"תפול עליהם אימתה ופחד בגדול זרועך ידמו כאבן"⁴⁶, כך שמלכתחילה לא ירצו להתעסק עם בני", ולא רק בעצמם, אלא אפילו לא ע"י שלוחם, ואפילו לא ע"י שליח-שלוחם, ועד — כלשון הידוע⁴⁷ — אפילו מאה שלוחים. וענין זה הוא בדוגמא ובהוספה על פעולת התורה ש"מגנא ומצלא"⁴⁸, הן בנוגע ל"א-ל זר אשר בקרבך"⁴⁹, וכן גם הגנה והצלה כפשוטה על ה"כבשה אחת" שנמצאת "בין שבעים זאבים", ו"כמה גדול כח הרועה שמשמרה ומצילה"⁵⁰, והרי ע"י התורה, ש"אורייתא וקוב"ה כולא חד", יש אצלו ענין ה"רועה" בגלוי; ועד"ז גם בנוגע למבצע תפילין.

(41) ראה הל' ת"ת לאדה"ז פ"א ה"ד. (46) בשלח טו, טז.
(42) תבוא כח, יו"ד. (47) ראה רמב"ם הל' גירושין פ"ז ה"ד.
(43) ברכות ו, א. וש"נ. (48) סוטה כא, א.
(44) מנחות לו, א. (49) ראה שבת קה, ב.
(45) ראה גם תו"מ חנ"ז ע' 200 ואילך. (50) תנחומא תולדות ה. אסת"ר פ"י, יא.
וש"נ. וראה פס"ר פ"ט.

(72) ראה שו"ע אדה"ז או"ח רס"ג. (76) תהלים מה, יד.
(73) ראה גם לעיל ס"ע 137. וש"נ. (77) שבת לב, ב.
(74) ראה אנציק' תלמודית (כרך ב) ערך אשה — בנאמנות (ס"ע רנב ואילך). וש"נ. (78) עקב יא, כא.
(75) יומא מז, א. (79) ראה גם הנסמן בלקר"ש ח"ט ע' 128.
(80) שם, כ. הערה 59.

ז. ומזה באים גם למבצע מזוזה:

איתא בזהר⁵¹ שהענין ד"הוי' ישמר צאתך ובואך מעתה ועד עולם⁵² נעשה ע"י מצות מזוזה, היינו, שהשמירה היא אפילו ב"צאתך", ו"מעתה ועד עולם".

ומצד זה שכל בני"הם "קומה אחת"⁵³, הרי זה בדוגמת קומה כפשוטה, שכשניתוסף הגנה ושמירה בחלק אחד של קומת הגוף, ניתוסף בדרך ממילא בהגנה ושמירה של כל הגוף כולו.

וכמוזכר בהתוועדות שלפנ"ז⁵⁴, ומאז מגיעות יותר ידיעות, אודות אלו שהיו חטופים לפני שבועות אחדים, שכל אלו שביקרו אצלם, לא הי' אחד מהם שהי' אצלו ענין המזוזה בשלימות!

אפילו אלו שהם יראים ושלמים, כך, שלא הי' להם ספק שאצלם הדבר הוא בשלימות, הנה בשעה שביקשו שגם הם יבדקו, התברר שאצל אחד היתה מזוזה מנייר, ואצל השני היתה דלת ללא מזוזה כלל, וכו'.

והרי זה דבר פלא: ע"פ דין — "רובו ככולו"⁵⁵, בפרט בנוגע לשכר, ועד"ז בהיפך, שאדם "נידון אחר רובו"⁵⁶, כמובא גם בתניא בתחלתו (פרק א'), ש"רוב זכיות מקרי צדיק"; ואילו כאן — כל אלו שביקרו אצלם עד עתה, לא הי' אחד ויחיד שענין המזוזה הי' אצלו בשלימותה. אלא שהיו חילוקים: יש מקומות שהי' חסר לגמרי, ויש מקומות שהי' חסר קצת, וכו' וכו'.

וענין זה מעורר עוה"פ להוסיף בזה ביתר שאת וביתר עוז בנוגע לעצמו, בביתו כפשוטו, ולא לסמוך על כך שלהיותו ירא שמים, "לא יאונה לצדיק כל און"⁵⁷, ובפרט לאחר ששכר בדק בשנים שלפנ"ז, או בשנה שעברה, והכל הי' בשלימותו כו'.

וכמדובר לפנ"ז בנוגע למבצע תורה ומבצע תפילין — יש להשתדל בנוגע למזוזות ב"ביתך ובשעריך"⁵⁸ של כל אחד מישראל, ולידע שזו השמירה וההגנה שלו: הפעולה על יהודי, באיזה מקום שיהי', שיהי' אצלו ענין המזוזה בשלימותה — קשורה עם הענין ש"ה' ישמר צאתך ובואך" של היהודי שמשדל (או שיכול להשתדל) בזה.

(51) ח"ג רסג, ב. רסו, ב. ועוד.
(52) תהלים קכא, ח.
(53) ראה לקו"ת ר"פ נצבים, ובכ"מ.
(54) ראה גם לעיל ע' 120. וש"נ.
(55) נזיר מב, רע"א. וש"נ.
(56) קידושין מ, ריש ע"ב.
(57) משלי יב, כא.
(58) ואתחנן ו, ט.

ח. ועאכו"כ ענין הצדקה:

נוסף על המדובר ומובן בפשטות, שכל השתדלות עם יהודי נוסף, הנה מלבד זאת שבכך מקיים מצות בוראו "ואהבת לרעך כמוך"⁵⁹ שהיא כלל כל התורה כולה⁶⁰, הרי מצד המקבל יש בזה גם ענין הצדקה — צדקה ברוחניות או צדקה בגשמיות, או שניהם גם יחד, וכמו כללות ענין הצדקה, שהוא גם נותן הפרוטה, וגם נותנה באופן ד"המפייסו", שאז "מתברך באחד עשר"⁶¹,

— ולהעיר מהמבואר בדרושים⁶² על הפסוק⁶³ "אחד עשר יום מחורב" מעלת מספר אחד עשר שהוא בדוגמת י"א סממני הקטורת, שקשור עם ענין התשובה שלמעלה מהשלימות של צדיקים, שהיא באופן של עשר ספירות, "עשר ולא אחד עשר" (כמו ש"עשר ולא תשע")⁶⁴, ואילו בעל תשובה מוסיף הענין ש"זדונות נעשו לו כזכיות"⁶⁵, שעושה מהם ענין של קדושה, ועי"ז נעשה מספר י"א, ועד שהעבודה המיוחדת ביוהכ"פ נ"אחת בשנה יכפר"⁶⁶, יום שנתחייב בחמש תפלות⁶⁷, שאז עומדים בני"ה — "כנסת ישראל", שהו"ע ספירת המלכות⁶⁸ — בתכלית השלימות] היא עבודת הקטורת באופן של "דקה מן הדקה"⁶⁹ — הרי "המעשה הוא העיקר" — נתינת הצדקה בפועל ממש, שזהו"ע מבצע צדקה.

ט. וכל זה קשור גם עם בית מלא ספרים — יבנה וחכמי, שנוסף על ענין זה כפי שהוא בפ"ע, הרי כיון ש"גדול לימוד שמביא לידי מעשה"⁷⁰, ניתוסף עי"ז בכל המעשים המנויים לעיל, החל ממבצע תורה, מבצע תפילין, מבצע מזוזה ומבצע צדקה.

י. וכן המבצעים השייכים במיוחד לנשי ובנות ישראל:

הענין של נרות שבת קודש — להאיר בערב שבת לפנות ערב, שלפי החשבון של "שית אלפי שנין דהוי עלמא"⁷¹, הרי זה הזמן דעתה,

(59) קדושים יט, יח.
(60) ראה שבת לא, א. תו"כ ופרש"י.
(61) עה"פ.
(62) ב"ב ט, ב. וראה גם תו"מ חפ"ד ס"ע.
(63) 471. וש"נ.
(64) ראה אוה"ת עה"פ (ס"ע טו ואילך).
(65) יתרו ע' תתקכ. פינחס ריש ע' א'קסה. ועוד.
(66) דברים א, ב.
(67) ספר יצירה פ"א מ"ד.
(68) יומא פו, ב.
(69) ס"פ תצוה.
(70) לקו"ת ס"פ פינחס. וראה גם במאמר עה"פ.
(71) פ"ה (לעיל ע' 148).
(68) ראה תו"מ סה"מ כסלו ריש ע' יט.
(69) וש"נ.
(70) יומא מג, ב. מה, א. ועוד.
(71) קידושין מ, ב. וש"נ.
(72) ר"ה לא, א. וש"נ.